

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Aylık Fikir Mecmuası

Yıl: 1, Sayı: 12

Sahibi ve Müdürü: H. Nihâl

15 Nisan 1932

Kuş Bakışı

Bize Bir "Gençlik" Lazımdır

Temelinde cehalet, duvarlarında riya, tavanlarında dalkavukluk bulunmasın

"Bir milletin ikbali gençliğinin terbiyesine mevdudur". Layıbnîç bu sözünde çok haklıdır. Bugünün çocukları, bugünün gençleri, yarının kumandanları, idarecileri, kanun yapıcılarıdır. Bugün mazbut bir ahlak; ilmi bir şuurla yetişen genç, yarın cemiyeti için fena bir uzuv olamaz. Genci, gençliği yetiştirmek bir memleket meselesidir.

Yeni Türk cemiyetinde gencin, gençliğin vazifesi nedir? Ona verilen cephe, gösterilen yollar hangileridir?

Cumhuriyet memleketinde her şey değişmiştir. Hadiseler, daha birçok şeylerin değişmesini emretmektedir. Bu hummalı istihale devrinde Türk gencinin vazifesi nedir? Onun kuvvet ve zekâsı bu değişiklikler karşısında kayıtsız mı kalacaktır?

Mazinin karanlık günlerini hatırlatmak istiyoruz. Çok uzağa gitmeyeceğiz, hepimiz hatırlarız:

Büyük harpten çok yorgun ve bitik bir halde çıkan Türkiye Mondros mütarekesiyle kanlı ve şerefli bir maziye karanlık ve zelil bir devre bağladı, Türkün bükülmez kollarına kahpece zincirler vuruldu. İstanbul'un mahut ve menfur bir zümresi,

başta Sultan olmak üzere bu masum ve yorgun millet için en hatıra gelmez hainlikler hazırladılar. İstanbul, Adana, Edirne ve İzmir gibi Türkün en can alıcı mafsalları tüyler ürpertecek birer vahşetle alındı.

Evvela Erzurum da, sonra Sivas ta Mustafa Kemal Paşa etrafında toplanan "Türk" savaş tarihlerinin göstermediği bir yararlıkla vurulan zincirleri kırdı; kendi varlığını dünyaya tanıttı. Sultanı ve adamlarını kovarak memlekette cumhuriyet ilan etti. Çok az bir zamanda içtimai ve siyasi yenilikler yaparak mazinin köhne ve sakat müesseselerini yıktı. Fakat:

İnkılâp tamam değildir.

İnkılâbın en mühim eksikliği yeni binaya yaraşan; müşterek düşünür, müşterek amel ve aksülamellere malik bir gençlik yokluğudur.

Yeni binanın adı "Cumhuriyettir". Temelinde kan ve iman vardır. Biz bu binanın yıkılmayacağına inanmışız. Bizim gözümüzün önünde yapılan bu binanın bazı ustalarında beceriksizlik, kayıtsızlık, yorgunluk vardır. Genç kuvvetlerin yardı-

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 2

mına muhtaçtırlar. Ustalar, dülgeler çalışmaktadırlar, fakat bunların mesaisinde ihtisas ve iş bölümü yoktur.

Milletimizin yeni doğuşuyla muasırız. Bütün müesseselerimize bakınız bir yenilik, bir acemilik göreceksiniz. Bazıları bu beceriksizliği, bu acemiliği kötü niyetimize, bazıları şarklılığımıza atfetmektedirler. Siyase-timizde, idaremizde, iktisadımızda acemilik vardır.

Bu pek tabiidir. Ahdiatika göre Allah dünyayı yedi günde yaratmıştır. İşte biz Yeni Türkiye'nin daha ilk günündeyiz. Fakat dikkat edelim. Nuh'un tufanları, Firavunun zulüm ve istibdadı bizim içindir. Her attığımız adım metin olmalı ve bir daha geri dönmemeliyiz. Garbın teşekkül ve tekemmül etmiş cemiyetlerine benzer hiç bir yerimiz yoktur. Garp cemiyetlerindeki ahenk ve inzibattan mahrumuz. İhtisas, işbölümü, kıymet ve ehliyet mefhumları daha bize ulaşmamıştır. Yeni Türkiye'nin inkişaf ve neşvüneması güçtür. Garp milletlerinde olduğu gibi bizde müşterek hisler kuvvetli değildir. Buna mukabil müfrit bir "Bencilik" vardır. Halkın idraki sathan genişlemiş fakat derinlik itibarıyla azalmıştır. Dünün karanlık hükümlerinden kurtulan milli duygularda şuur yoktur. Sevki tabiiye müstenittir.

Bugünün adamlarına düşen vazife, temeli kan ve iman örülü yeni binada oturacak insanları buraya layık bir şekilde yetiştirmektir. Burada oturacak insanların bu binanın en ücra köşesine varıncaya kadar hürmetkâr olmaları lazımdır.

Büyük devlet adamları, şöhretli âlimler gençlikle meşgul olmuşlar, onu yetiştirmeye çalışmışlardır. Atina'da Solon, Isparta'da Likörg Yunan sitelerine genç yetiştiriyorlardı, Fransa'da Ansiklopedistler, Almanya'da Fihte Fransız ve Alman medeniyetlerinin sağlam temellerini gençlerle beraber örmüşlerdir.

Bize lazım olan gençlik bir fırka ve bir zümre gençliği değildir. Biz fırka ve şahsiyetlerin ebediyetine kani değiliz. Her şeyden üstün, her şeyden önce bir

Türkiye vardır. Biz Türk gençliği istiyoruz! Teşkilatı esasiye kanunumuz mükemmeldir. İdare şeklimiz en asri esaslar üzerine kurulmuştur. Fakat biz bütün bunlara müstahak olabilmek için Ansiklopedistler devrini hiç olmazsa bugün yaşamaklığımız lazımdır.

Dünyanın her tarafında gençlik bir şahsiyet sahibidir. Bu, nişan, rütbe değildir. Bir kül halinde gençliğin müteradifidir. Kanunlarla, emirle bahşolunmaz. Demokrasi en müşkül idare sistemidir. Demokrat idarelerde vatandaşlardan ruhi istikrar, ahlaki ciddiyet istenir. Ruhi istikrar, ahlaki ciddiyet olmayan demokrasiler monarşilerden daha vahim neticeler tevhit edebilirler.

Türk genci inkılâbı benimsememiştir. Mugalâtaya lüzum yoktur. Biz hadise ve vakıalara eserleriyle kıymet ve mana veririz. Mersinde mütevazı ve bin türlü mahrumiyetler içinde görünmeye çalışan bir ışık, münevver Türk gencinin Anadolu'ya karşı lakaydisinden bahsediyordu. Çok yazık ki bu ışık feryatlarına bir cevap gelmeden söndü.

İtiraf etmeliyiz... Vazifemizi yapamıyoruz. El çırpmağa, yaşa demekle inkılâba karşı borcumuzu ödemiş sayılamayız.

Hangi adsız Türk genci şehirden köye bir damla nur ulaştırmıştır?

Efendimiz olduğunu kanunlarımızla ilan ettiğimiz köylüye her başımız sıkıldıkça koşarız. O, ananevi bir tevekkülle bize her şeyini verir. Biz ona ne veriyoruz...

Demokratik müesseselerde muallim, avukat, doktor, sanatkâr ve gazeteci gibi münevverler milli gayelerin tahakkuku için hükümet kadar faaldirler.

Her şeyi hükümetten beklemek doğru değildir. Biz, bu memleketin sırtında münevveriz diye geçinenler fazileti, şuurunu anlayabildiğimiz kadar etrafımızdakilere anlatmak ve onları tenvir etmek mecburiyetindeyiz.

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 3

Umumi harpten sonra bütün dünya cemiyetleri şümüllü ve afakî bir surette gençliği hazırlamaktadırlar. Bu hareketlerde hükümetin müzaheret ve alakasına ihtiyaç yoktur denemez. Fakat birçok memlekelerde bu heyecan, bu teşekkül halkın içinden doğmuştur. Almanya'da 1923 senesinde bir yüzbaşı etrafında toplanan yedi genç 1931 senesi nihayetinde 600.000 faal sivil asker, on iki milyon taraftar kazanmıştır. Finlandiya da, Polonya da ve bilhassa Çekoslovakya da böyledir. İtalya da ise devlet bizzat eski Yunan sitelerinde olduğu gibi gençliği kendi sevk ve idaresine almıştır.

Biz her işe şarkılara ait bir heyecanla başlarız. Halk evleri güzel ve heyecanlı bir harekettir. Temenni ederiz ki bu güzel ve heyecanlı hareket şuurlu neticeler vererek, merhum Türk ocaklarının son zamanlarında olduğu gibi faaliyeti yalnız Cumhuriyet bayramlarında verilen balolara inhisar etmesin

Memleketin en mütakâmil gençlik muhiti olan Darülfünun da talebe cemiyetleri, birlikleri vardır. Bu efendilerin gayesi müderrislerine danslı çay, arkadaşlarına gezintiler tertip etmektir. Evet, bunlar da gencin hakkıdır. Fakat yapılacak vazifeler?

Bize Turkuvaz salonlarında hocalarına kasidekar nutuklar söyleyen genç lazım değildir. Köye inen, fışkı ve toprak kokularına alışkın nasırlı köylü eli sıkacak, onu bıkmadan dinleyecek genç lazımdır.

Bize yalnız dans etmesini, iyi giyinmesini, kur yapmasını ve âşık olmasını bilen gencin lüzumu yoktur. Bize bugün mesleğinde usanmadan çalışacak, yarın hudutta göz kırpmadan ölebilecek genç lazımdır. Bize bir gençlik lazımdır. Temelinde cehalet, duvarlarında riya, tavanlarında dalkavukluk bulunmasın.

İktisadi Buhran ve Beynelmîlel Kredi [*]

Beş yıl önce yine mühim bir iktisadî buhran vardı. Fakat bu daha ziyade millî ve dahilî bir buhrandı. Belçika bundan kendisini dost kuvvetlerin kredi açarak yaptıkları yardım ve kolaylık sayesinde parasının istikrarını temin ederek, kolayca sıyrabilmişti. Bugün yine bir buhran var. Fakat, bu ne dahilî ve ne de millî bir buhranın sonudur. Belki beynelmîlel, hatta âlemşümul diyebileceğimiz bir krizdir. Bizi olduğu kadar başka milletleri de müteessir ediyor. Bugün başkalarından yardım bekleyemeyiz. Bilâkis âlemi bu feci vaziyetten kurtarmaya yardım için

[*] Belçika Kralının fahrî Kâtibi ve dünyu umumiye umumî müdürü M. L. Gerard'ın 27.10.1932'de Liyej Darülfünunu'nda verdiği konferansın kısaltılmışıdır.

bir şeyler yapabiliriz.

Âlemşümul İktisadî Buhran: Mesele teferruatından tecrit edilirse, Frankfort Darülfünü'nu profesörlerinden Belçikalı De Man'ın mükemmel bir surette ifade ettiği su esas nokta görülür: "derinin pek bol olduğu şu devirde binlerce adam ayak kabız ve binlerce kunduracı ıssızdır. Bu işsiz kunduracılara iş bulmak, işleyemedikleri için tazminat vermekten çok daha ucuz olacaktır." De Man'ın dediği gibi vaziyet korkulu meseleleri meydana koyduğu için çok vahim ve acıklıdır. "Kütleler, vaziyetlerinin günden güne iyileştiği ümidine sahip oldukça her idare tarzı tedricî vesakin bir tekâmülle teşekkül ve temadi eder. Bu ümidin kaybolmasın-

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 4

dan başka onu yıkılmaya mahkûm eden bir şey yoktur".

Yılgınlığa uğrayıp da her şeyin kaybolduğunu zannetmek ve içinde yaşadığımız iktisadî rejimin akıbeti olmadığını bir dakika tekrarlamak doğru değildir. Bununla beraber mes'ullerin, sermayedar cemiyetin bir şeyler yapmasının zarurî olduğunu idrak etmeleri gerektir. Ne falan veya filân sınıfın ve ne de falan veya filân şahsın menfaati mevzubahistir. Unutmayalım ki istihsalin "Hâkimi müşevviki" hürriyet olan bugünkü cemiyet şeklinin bir takım faydaları vardır. Bunun esas noktalanın korumak lâzımdır. Sermayedar cemiyetin müdürlerinin bir teşkilât ve inzibat gayretiyle âlemi bu iktisadî buhranlardan kurtarmaları lâzımdır.

esseselerin istihsal kabiliyetinden daha çabuk terakkisi değil belki mütezayit bir ahenkle istihsal imkânları namunzam olan teknik terakki iktisadî buhranın sebeplerinden biridir.

Acaba muhterilerin hayalinde haddinden fazla bir bereket yok mu? Ve bu bereket iktisadî âlemin intizamını bozan âmillerden biri değil midir? Zira müesseseler terakkiyi günün gününe takip edebilmek için, daha uzun müddet işe yarayacak alât ve edevatı pek kısa bir zamanda çürüğe çıkarmaya mecbur kalıyorlar.

Bazı teknik terakkiyatın yavaşlamasını dilemek ve sınaî inşaatın yenilenmesi ahenginin tehirine muvaffak olmak lâzım gelmez

Mefkûre

Yüksel, bti yer değil hey arkadaş yerin,
Senden bugün vatan mefkûre bekliyor.
Sen «mevkiim budur» derken serin serin
Etrafı dinle bak; âlem ne söylüyor:
Türk gençliğinde yok bir canlılık, diyor.

Artık yeter bu aşk, sevda teranesi
Kumral güzellerin; şen, nazlı esmerin..
Bak işte ağlıyor içten derin derin
Öksüz kalan vatan, Türk'ün öz annesi,

Senden bugün uçtan mefkûre bekliyor,
Yüksel, bu yer değil hey arkadaş yerin.

Dâniş Remzi

Stoklar ve istihsal: Bugün mahreç bulamadıkları için satılmadan bekleyen her cinsten (Kauçuk, pamuk vs..) nihayetsiz mal stokları var. Diğer cihetten göze çarpmayan ve ötekenden de az mahsuru olmayan bir stok şekli var.

Müstahsil fabrikalar piyasaya daha çok mal çıkarmak iktidarını haiz oldukları hâlde, bütün kudretleriyle çalışmıyorlar. Mevcut fabrikaların müstahsil kudretinden başka bir de fabrika, inşa, alât ve edevat imâl, ettirmek kabiliyeti vardır.

Bu kudret, piyasayı bilhassa şu devirde kolaylıkla buhar makineleri, dokuma tez-gâhları ile doldurabilir.

Bu görünmeyen üçüncü stok şekline fabrikaların ihtiyatı diyebiliriz. Bu istihsal vesaitinin mütemadi çoğalması, yalnız sınaî mü-

mi? Çok pahalıya mal olan bu tesisatın çok kısa haddinden kısa bir zamanda amorti edilmesi mecburiyeti karşısında sınaî inşaatın yenilenmesinin haddinden fazla süratının istihsali ağırca ezdiğini nazarı itibara almalıdır.

Satın alma kabiliyeti: İstihlâk neticede, sınaî istihsalin gayesidir. Lâzım olan bu istihlâk kabiliyetini teşekkül ettirmektir. Malûmdur ki insanın, aşağı yukarı herkes için aynı, bir takım esas ihtiyaçları vardır. Arz ve talebin yanı başında müstehlikte bir de satın alma kabiliyeti olmalıdır.

İstenilen bu hassa bulunmadıkça mümkün hiç bir iktisadî hareket yoktur. Bu satın alma kabiliyeti nasıl yaratılabilir? Bu suali sormak bir an için mevzuun ruhuna temas etmektir. Mevzuubahis olan, bir cemiyetin muayyen bir sınıfının satın alma kabiliyetini diğer bir sınıfınki ile değiştirmek değildir. İn

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 5

giliz buhranının sebep olduğu münakaşalarda, işsizlere verilen tazminatın azaltılması teklif olunmuştu. "Tazminatı eksiltirseniz, işsizlerin satın alma kabiliyetini de eksiltir ve buhranı yaymış olursunuz" diyenler bulundu. Hayır, eğer satın alma kabiliyeti işsizlerden alındıysa, vergileriyle işsizlik sandıklarını besleyen emlak sahiplerine verilmiş oldu. Yapılması lâzım gelen şey, satın alma kabiliyetine yer değiştirmek değil, belki işsizleri, aranan ve istihâl kabiliyeti fazla geniş olmayan memlekeler tarafından satın alınabilecek eşyanın istihsaline muktedir bir hâle getirmektir. Ve mesele satın alma kabiliyeti olmayanlara aranan mevadî istihâl ettirerek bu kabiliyetin teşekkülüne muvaffak olmaktır.

Fracqui [*] planı: Fikrimizin tereddüdü ve birçoklarını sarsan yılginlık ortasında mösyö Francqui diyor ki: Sermayenin tevezzüü ve emtianın tedavülü mekanizmasını yeniden işletmek için bir çare bulmak lâzımdır.

Bu fikrini önce "beynelmîlel tediyat bankası" ile ortaya attı. Avrupa ittihadı tetkik komisyonuna ve nihayet Akvam Cemiyetine taktim etti. "Cemiyeti Akvam meclisi, Francqui plânının, malî encümen tarafından mösyö Francqui ve diğer mütehasısların da iştirakiyle, tetkikine karar varmıştır".

Francqui plânını izaha başlamadan önce mayıs ayında zuhur eden mühim hâdiseden bahsetmek daha doğru olur. Fransız hükümeti beynelmîlel güçlüklerin halli için Cenevre'ye getirdiği umumi plânda diyordu ki; "Malî iştirak çarelerinin aranması lâzım geldiğini ye bunsuz; Avrupayı yeniden canlandıracak hiç bir plânın kuvveden fi'le çıkarılmasının muvaffakiyetle başaramayacağını beyan ve açığı olmayan memlekeler sermayesinin açığı olanların piyasasına akınının bu yeniden teşekkül için muzir bir şart olduğunu ilâve eder, Fransız piyasası ister Cemiyeti Akvamın himayesinde, ister

[1] Francqui her müşkül zamanda Belçika'nın iş başına getirdiği büyük bir adamdır.

mali piyasalar arasındaki çevresi genişletilmiş hususi münasebetta diğer sermayedar piyasalarla el ele vererek faydalı malî muamelâtın muvaffakiyetinin teminine çalışmaya amadedir".

Fransız muhtırası bu dikkate şayan beyanattan sonra elle tutulur bir plân vermiyordu. Halbuki Francqui plânı elle tutulur, etrafında fikirlerin toplanıp teşekkül edebileceği, ıslah edilerek üzerinde faydalı münakaşalar yapılabilecek müsbet bir projedir.

Yeni memlekeler:

Mösyö Francqui, garpten önce garbî Avrupa'nın zengin memlekelerinden şarkî Avrupa'nın fakir memlekelerine uzak Şarka ve Cenubi Amerika'ya doğru emtia akını ile aynı istikamette, bir sermaye akınının mevcudiyetini göstererek projesini tahkik ediyor, İngiltere, Almanya, Belçika ve Fransa yaptıkları istikrazlar sayesinde, müstekriz memlekelerde yollar yaptılar ve sınaî müesseseler vücuda getirdiler. Bu memlekelerin ahalisine ferdî istihâl kabiliyetlerini arttırarak çalışmak imkânlarını verdiler. Şehirler meydana getirdiler ve hatta bunları şarkta sürülen eşya imaline muktedir bir seviyeye yükselttiler. Bu garbî Avrupa'nın ihraç ettiği sermayenin ecnebi memlekette işlettirilmesi idi.

Son zamanlarda kendisinden çok bahsedilen Mançuri, geçen Çin-Japon harbi sıralarında sefil ve az bir halk kütlesiyle (şimdilik Çin'in birçok mıntıklarında olduğu gibi) meskûndü.. Galip gelen Japonlar Çinliler'den Mançuri üzerinde bir takım hukuk elde ettiler. Yol ve demir yolu yaptılar Demir sanayii kurdular ve kömür madenlerini işlettiler. 25 yılda Mançuri ahali mühim nispette arttı. Ve yaşayış seviyeleri yükseldi. Satın aldılar, sattılar ve memleket uzak Şarkta asri medeniyet merkezlerinden biri oldu. Yabancı sermayesinin meydana getirdiği, bir hâdiseye işaret ederken âlemşümul feyz ve bereket bakımından Japonya'nın Mançuri'deki eserini itmam ve idame etmesi

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 6

çok daha temenniye şayandır. Japonya inzibatı temin, sülhü ikame eden; maarif, sıhhiye ve polis teşkilâtını yapan kuvvetli bir hükümettir. Mançuri'de Avrupa ve bunun bir şubesi olan Amerikan medeniyeti nin öncüsüdür. Bunun için her hangi bir siyasi sebepten dolayı, Japonya'nın mua-

hedelerle işgal ettiği ve eskiden sefil olan bu havzayı terakki ettirmemesi Mançuri için çok muzur olacaktır.

[Sonu gelecek sayıda]

Türkçe'ye Çeviren
Zeybekoğlu Zeki

Bugünün Meseleleri

Aynı Tarihi Yanlışlığa Düşüyoruz

Büyük Türk müverrihlerinden biri, bugün darülfünunda Türk tarihi profesörü olan Başkurdistanlı Zeki Velidi Bey, Mısır'da bastırıldığı Türk tarihine ait bir kitabında büyük harbin neticesinin garp cephesinde değil Çanakkale'de hallolunduğunu söyledikten sonra, artık bununla Türkler'in dört asırdır devam eden tarihteki münfail rolünün bittiğini ve Türklerin yine eski zamanlarda olduğu gibi "faal" vaziyete geçtiklerini söylüyor. Bu fikre ben de iştirak ediyorum. Fakat bu, hiç bir zaman, artık Türk ırkı için tehlike kalmadığını işaret etmek değildir. Bununla ne demek istiyorum, şimdi onu anlatacağım:

Bugün biz Yakın Şark medeniyeti dairesinden garp medeniyeti dairesine giriyoruz. Bu hareket gündelik gazete sütunlarında gördüğümüz gibi cumhuriyetin ilânından beri devam eden bir hâdise değildir. Bilâkis, şuurlu olarak bir buçuk asırdan beri devam eden bir vakıadır. Bilhassa on dokuzuncu asrın Türkiye tarihi baştan aşağı garp medeniyetine doğru yapılan hamlenin sarsıntılılarıyla doludur. Fakat bütün bunlara rağmen cumhuriyetin ilânına kadar, bu hareketler ihtiyatla yapılıyordu.

Çünkü İslâm medeniyeti ananesi ve irtica henüz kuvvetliydi. Şimdi ise artık garp medeniyetine giriş hamlesinin önüne dikilecek dahilî kuvvet kalmamıştır. O halde biz bütün

hızımızla garba koşabilir, garplı olabiliriz değil mi? Hayır...

İlk önce şunu anlamalı ve şunu bilmeliyiz: Medeniyet nelerdir? Bir medeniyet alınırken onun bütün müesseseleri ve unsurları mı alınır? Yoksa bir kısmı bırakılabilir mi? Vaktiyle Türkler İslâm medeniyetine girerken o medeniyetin bütün müesseselerini almışlar ve tabii o müesseselerin başında bulunan "din" i de birlikte ve en önce kabul etmişlerdi. Bugün de garp medeniyetine girerken, bu girişin tam olması için, garp medeniyetinin bütün müesseselerini alacak mıyız?.. Ve garbın dini olan Hıristiyanlığı da kabul edecek miyiz?

Bugün din hayatta birinci safta bir rol oynamıyor. Devlet dini bir kenara atmıştır. Fakat din, halk yığınları üzerindeki büyük nüfuzunu yapmakta devam ediyor. Ve Bolşevik Rusya müstesna olmak üzere hiç bir devlet, hiç bir millet dinsizliğini ilâna cesaret edememiştir. O halde mademki Türk milletinin de bir dini olması lâzım, bu din ne olacaktır?

Vaktiyle millet meclisinde, asrî hayatın ahlâksızlık doğurduğunu iddia eden bir mürteci mebusa karşı Hamdullah Suphi Bey verdiği cevapta "medeniyet bir memlekete gümrüğe uğramadan gelir" demişti. Bununla Hamdullah Suphi Bey garp medeniyetine girerken onun

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 7

her şeyini kabul etmek zaruri olduğunu, hatta kötü cihetlerden de kaçılmayacağını söylemek istemişti. Bu söz bir mürteci mebusu susturmağa yetişebilirdi ve nitekim yetişti de... Fakat bu söz hakikatte çürük bir fikrin mahsulüydü. Çünkü gözümüzün önünde bunun aksini ispat eden koca bir Japonya vardı. Bu fikir yalnız bir Türk münevverinin, Türk Ocakları reisinin, milliyetperver ve mefkûreci geçinen bir mebusun fikirleri olmak itibarıyla manidardı. Hamdullah Suphi Beyin bu sözleri başkaları tarafından da başka kelimeler ve şekillerle söylenmemiş olsaydı, o zaman münferit bir fikir der geçerdik. Fakat onun bu fikirleri başkaları tarafından daha büyük bir vuzuhla söylendi. Bunlardan birisi darülfünunda ruhiyat müderrisi olan Sekip Beydir. Sekip Beyin fikrinin hülâsası şudur: "Mademki garpla bir olmak istiyoruz, dinlerimizin de bir olması lâzımdır; mademki onların Müslüman olmalarına imkân yok, o halde biz Hıristiyanlığı kabul etmeliyiz". Sekip Bey bu fikirlerini matbuat sütunlarında veya umumî bir konferansta değil, hususî bir meclis-te, Feyziati Lisesinde söyledi. Sekip Beyin birçok fikirleri gibi bu fikrinin de yalnız başına hiç bir kıymeti yoktur. Fakat bu fikir bir darülfünün müderrisinin fikri olmak itibarıyla manidardır.

Fakat bu fikri ileri sürenler yalnız bunlar da değildiler. Bugün "münevver" dediğimiz tecanüssüz zümreye mensup olan pek çok kimseler bu fikrin propagandasını, ideolojisini, felsefesini yapıyorlar. Bunların arasında vaktiyle Ali Emiri'nin tilmizi ham bir softa iken bir yıl Paris'te kaldığı için değişenlerden tutunuz da, Türk edebiyatında fevkalbeşer bir dahî yetişmediği için Hıristi-yanlığa âşık olanlara kadar birkaç çeşit tip vardır. Onlara göre İsa'nın insanî ve şiirli dini dururken Muhammed'in kurban bayramı yapan barbar dinine girmek kadar bir yanlışlık tasavvur olunamaz. İnsaniyetperver İsa kullarının vahşetleri bile bu

efendiler nazarında "temdin"dir.

Bütün bu anlattıklarımızdan çıkan netice şudur: Bugün Türk münevveri arasında Hıristiyanlığa meyyal bir zümre vardır. Bunlar Hıristiyanlığı din olduğu için değil medeniyete ve insaniyete götüren yol olduğu için isterler.

Diğer taraftan ise bir "İslâmiyet'i Türkleştirme" cereyanı baş gösterdi. Kuran ve ezan Türkçe okunmaya başladı. Fakat nedense bu güzel iş yarıda kaldı. Halbuki Hıristiyanlık taraftarlarının fikirleri durmadı: Propagandaları susmadı. O sinsi sinsi yoluna devam ediyor. Beriki saman alevi gibi gelip geçtiği halde, bu saman altında yürüyen bir su gibi kendini belli etmeden ilerliyor.

Vaktiyle Türkler medeniyet değiştirip Manihaizm'e, Budizm'e ve İslâmiyet'e girerken dillerini saklayabilmişlerdi. Fakat edebiyat dili bu medeniyetlerden şiddetle müteessir olmuş, Türkçe'nin safiyeti bozulmuştu. Türkler İslâmiyet'e girerken, o zaman dillerine yabancı kelime girmesinin tehlikesini anlatacak kimse çıkmamıştı. Bugün yeni bir medeniyete girerken dilimize yabancı sözler girmesinin ne büyük bir tehlike olduğunu birçok kimseler haykırdı. Bundan başka bugün önümüzde, mazide yaptığımız yanlışlığın misali bütün belâgatıyla duruyor. Fakat bunlara rağmen yabancı kelimeler bugün dilimize yabancı bir ordu hâlinde giriyor. Buna da en büyük sebep münevverler ve gazeteler oluyor. Bugün dünden değişmiş hiç bir şey yoktur. Dün bol bol Arapça Acemce giriyordu. Bugün de bol bol Fransızca, İngilizce giriyor. Bu kadarla kalsa iyi. Beri taraftan da Türk olmayan yerli anâsır dilimizi bozuyor. Kendisinin "Musevi Türk" olduğunu söyleyen bir Yahudî müderris çıkıyor "Küçük Türk Tetebbuları" diye bir eser yazıyor. Bu bozuk şive yavaş yavaş halka ve resmî dairelere de giriyor. Satıcılar mallarını "kol düğmeleri", "yaka iğneleri", "kahve

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 8

fincanları", diye satacak yerde "kol düğmeler", "yaka iğneler", "kahve fincanlar" diye satmaya başlıyor. Beri yandan resmî dairelerde bile adreslerin meselâ "Havyarcı Hanı", "Dere Sokağı" şeklinde yazılacak yerde "Havyarcı Han", "Dere Sokak" şeklinde yazıldığını görüyoruz. Bu kadarla da kalmıyor. Memlekette bir takım mühim müesseselerin adları da züppeleşiyor. "Turing kulüp", "Aera kulüp" gibi "lisan veledi zinaları" meydana çıkıyor. Bütün bunlar gösteriyor ki bir dil zabıtasına olan ihtiyaç kuvvetlidir. Halbuki bu dil zabıtalığı işini yapmak üzere kurulan ve içlerinde Ragıp Hulusi Beyden başka hiç biri dilden anlamayan, bir kısmı da alaylı lisanıyatçı olan bu "Dil Encümeni" yaptığı lügatin başına "aeroplân" kelimesini koyuyor. Tanesi on kuruşa kelime toplayan bu heyet de düzeltereği dilin beline bir tekme vurarak hiç bir iş yapamadan ölüyor.

Halbuki vaktiyle Arapça ve Acemce de dilimize böyle sokulmuştu. Türkçe'ye önce "Allah" girmiş "Muhammed" onun peşinden gelmiş, ondan sonra kelimelerin yerine klişe cümleler birbirini kovalamıştı. Bugün de aynı şey oluyor. Artık münevverlerimizin ağzında sade "bonjur", "bonsuvar" veya "mersi'yi değil, "maparoldonör" ve "idealist pür"ü de sık sık

görüyoruz. Türkçe'nin yoksul bir dil olduğu hakkındaki telâkkiler devam ettikçe ve münevverler ruhen Türkleşmedikçe bunun böyle süreceğini kabul etmek lâzımdır. İhtimal ki vaktiyle "Osmanlı lisanı Türkçe, Arapça ve Acemce'den mürekkep bir lisanıdır" dediğimiz gibi bir gün de "Türk dili Türkçe, Fransızca ve İngilizce'den mürekkep bir lisanıdır" diyeceğiz. Fakat böyle üzölmektense doğrudan doğruya bir ecnebi dilini kabul etmek daha iyi değil mi? Evet, vaktiyle bu cinayet de yapıldı. Ruhıyat müderrisi Sekip Bey bundan dört beş yıl önce bu altın yumurtayı da yumurtladı. Fakat o zaman Türk gençliği onun karşısında yelesini kabartınca "mağrurane bir ricat"la işin içinden sıyrıldı.

O halde deminden beri söylediğim sözlerin neticesi nedir? Gayet basit: Vaktiyle medeniyet değıştirirken yaptığımız yanlışlıklar bugün de yapıyoruz. Bugün de millî harsımız tehlikededir Hem bu asırda medeniyetlerin tesiri, eski asırlardakinden kat kat üstün olduğu için tehlike daha büyüktür. Fakat bu kadarla da kalmıyor. Bizim manevî taraflarımız da tehlikededir. Bunu da gelecek sefer yazacağız.

H. Nihâl

Kapitalizm Buhranı

Yazan: N. Basilescu

Çeviren :

Bükreş Hukuk Fakültesi Reisi

Safaattin Rıza

Bütün dünyayı tehdit eden korkunç bir felâket önündeyiz. İktisadî buhran bir kolera gibi devlet hudutlarını aşarak bütün cemiyetleri, bütün milletleri sarmıştır. Buhrandan şikâyet etmeyen, onun pençesi altında inlemiyen bir millet yoktur. Ferdi sermaye müthiş bir buhran içindedir;

dünyanın bütün şehirlerinde iktisadî ve ahlakî bir darlık vardır; Elleri kalçalarında; avurtları çökmüş 25 milyon işsiz amele, 120 milyon aç ve mustarip insanın ifadesidir. Çalışabilenler 3 ilâ 4 günlük yevmiyeye karşı bir haftalık mesai sarf etmekteîr? ne oluyoruz? nereye gidiyoruz?

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 9

imalâthaneler kapanıyor: Makineler paslanmaktadır. Sermaye ne parasını ne de faizini alabilmektedir. Ferdî tasarrufların, millî İktisatların kalbi olan bankaların gişeleri kapanmak üzeredir. Bu müesseseler her hangi bir gün müşterilerinin ani hücumuna maruz katıp da sarsılmamak endişesiyle, mevduata el sürememektedirler.

Ziraatta buhran daha umumî, daha barizdir. Fazla istihsal ile dolu ambarlarda mahsul çürümektedir. Buğday, Piriç, Arpa, Mısır, Darı, Patates, Fasulye ve saire gibi mevat geçen senelere nazaran görülmemiş derecede çoktur.

Umumî sefalet herkesi muhtaç bulunduğu gıdayı tedarik ettiremeyecek bir vaziyete düşürmüştür. Köylü ektiği tohumun parasını çıkarıp vergisini veremeyecek bir hâldedir. Hububat fiyatları fevkalâde düşüktür. Köylü malını satamamakta, ambarları dolduran ziraî mevat filizlenip bozulmaktadır.

Sinaî istihsal de böyledir. Elde edilen ham maddeler bile masrafını çıkaramamaktadır. Maden ocaklarında, fabrikalarda amele çok az yevmiye ile çalışmakta, buna rağmen iş bulamamaktadır. Mamulâtını istihlâk edemeyen imalâthaneler kapanmakta, her gün bir miktar ameleye yol vermektedir. Bütün dünyayı sarsmakta olan bu umumî buhranın dini, milliyeti yoktur. Beşerîdir. Hiçbir kimse bir şey istihsal edebilecek vaziyette değildir, çünkü müşteri yoktur. Bu umumî buhran hailesinde en ziyade devlet istikrazlarına, sinaî ve zirai teşebbüslere mevdu sermaye müteessir olmaktadır. Bu gibi mevduat hemen hemen hiçbir faiz almadığı gibi gün geçtikçe memur maaşlarını, devlet vergilerini ödemek istirariyle azalmaktadır. Devlet tahvilâtı ile zirai ve sinaî müesseselerin eshamlarını tetkik ediniz. Geçen, senelere nazaran fiyatların müthiş bir surette düşmüş olduğunu görür ve hayret edersiniz. Devlet tahvilâtı ile sinaî ve zirai müesseselerin eshamında olduğu gibi bu fiyat düşüklüğü

gayri menkul mallarda bilhassa arazide bellidir. Arazi, emlâk fiyatları çok düşkündür.

Niçin?..

Çünkü kimse satın almıyor; herkes satmak istiyor. Çünkü hiç kimsede para yok-tur. Sermaye gizlenmiştir. Gizlenen yerinden çıkmaya teşebbüs eden sermaye korkaktır. Onun bu korkaklığı taliplerin hırs ve istinasını arttırmaktadır. Bu tehâlük karşısında sermaye fazla teminat, müthiş faiz istemektedir.

İşte bugünkü buhranın hakiki mahiyeti...

Bu mahiyet meselenin bir safhasıdır.. İkinci cephe daha mühîm, daha büyüktür. Sermaye sahipleri, iş adamları arasında itimat yoktur. Elinde parası olan herkes paniklerden, iktisadî buhranlardan korkarak mevcudunu tenmiyeye cesaret edemeyip saklamaktadır. Filhakika son bir kaç sene zarfında alınlarının terini paraya tahvil eden birçok insanların iflâs eden bankaların kapanan kişeleri önünde yumruklarını ısırıklarını işittik. Aynı vaziyeti geçenlerde Almanya'da gördük. Alman piyasasını sarsan bir buhran halkın panik hâlinde bankalara hücum ederek paralarını geri istemelerine sebep olmuştur. Bu hücum birçok bankaların iflâsına bir kısmının temelinden sarsılmasına sebebiyet vermiştir.

Bankalardaki mevduat sinaî, ticarî, ve zirai teşebbüs ve taahhütlere sarfedilir. Tabii zamanlarda hiç kimse bankadaki mevduatını geri çekmeyi düşünmez, yalnız faiz almakla iktifa eder. Fakat buhran esnasında halk mevdu parasının almak üzere bankalara koşar. Böyle buhran sıralarında Almanya'da olduğu gibi bankaların derhal birleşerek müttehit bir cephe almaları lâzımdır. Her buhranı bir tabii hâl takip eder; muvaffakiyet buhranlardan zedelenmeden, mahvolmadan atlamaktır.

Banka çok mühim bir müessesedir. Fertlerin hususî hayatlarında mühim roller oynayan bu müesseseler devlet siyasetlerinde âmil, milletler münasebetinde nâzım

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 10

ve müessir vazifeler yapmak istidadındadırlar. Binaenaleyh bankaların nizamnameleri ciddi, bilhassa mevduata müteallik ahkâmın çok sıkı olması lâzımdır. Almanya'da bu hususta kuvvetli bir cereyan vardır. Almanlar bütün bankalardan mevduat kabul etmek hakkını nezederek bu hakkı müstakil resmî bir devlet müessesesine vermeyi düşünmektedirler. Bu teşekkül diğer ufak bankalarla temas ve münasebette bulunarak onların muhtaç oldukları sermayeyi temin ve sırasında düştükleri buhranlardan kurtarmağa çalışacaktır.

Bugünkü dünya buhranı, bazı kızıl düşüncelilerin iddia ettikleri gibi ferdî sermaye sisteminden ileri gelmemektedir.

doğmaktadır. Hiç şüphe edilemez ki az istihlâkten mütevellit buhranlardan en fazla sermaye sonra da işçi müteessir olmaktadır. Bu, bütün insanlığı tehdit eden bir afettir. Sermaye sahibi parasını tehlikeye koymamak, zarar etmemek endişesiyle tedavülden çıkarmaktadır; sermayenin yokluğu muamelâtın durgunluğunu işsizliğin meydana gelmesini ve nihayet umumi sefaleti mucip oluyor.

Binaenaleyh bugünkü buhrandan kurtulabilmek için sermayeye emniyetli sahalara hazırlayarak fazla istihlal edip fazla istihlâk etmek mecburiyetindeyiz.

- Bitti -

Darbimesel Mecmuaları Kitabiyatı

Bu ve bunu takip edecek olan makalelerle, üzerinde çalıştığım bir mevzu temas edeceğim ve faaliyetimin bir hülasasını vücuda getireceğim. Bu tetkik tecrübesinin gayesi Türk darbimesellerini muhtevî eserlerin oldukça mufassal bir kitabiyatını meydana getirmektir.

Bu maksadı temine hizmet edecek ne kadar eser varsa hepsini bulmaya çalıştım. Bu hususta kütüphane kataloglarına ve evvelce bu mevzuyla alâkadar olmuş kimselerin [1] malûmat ve mütalaalarına müracaat ettim.

Elimde yazma ve basma birçok eserlerle dolu zengin bir Üste var. Yerlerini tespit ettiğim bu eserleri; yahut mecmuaları vakit ve fırsat buldukça tetkik, ediyor ve mufas-

[1] Türkiyat Enstitüsü asistanlarından Nihâl Bey evvelce aynı kitabiyat mevzuu üzerinde uğraşmış ve 12 eserden bahseden bir tetkik vücuda getirmişti. Ben bu tetkikten istifade ettim. Keza «Azerbaycan Atalar Sözü» adıyla bir eser neşreden H. Zeynalı Bey, kitabının sonuna o civar darbimesellerini ihtiva eden" darbimesel mecmualarının basit bir bibliyografyasını ilâve etmişti.

sal bir bibliyografi vücuda getiriyorum. İleriki halkiyat, edebiyat ve lisaniyat tetkiklerinde mühim vazifeler görecek olan Türk darbimesellerinin kıymet ve ehemmiyetini burada zikre bile lüzum görmüyorum.

Tetkikim, üzerinde pek az işlenmiş bir mevzu temas edeceği için tabii bazı yanlış ve eksikleri olacak. Bunların hüsnü niyetime bağışlanacağını ümit ederek yanlışlarını ihtar ve bana bu mevzu etrafındaki malûmatlarını bildirmek suretiyle yardım edecek zevata şimdiden teşekkürü bir vazife sayıyorum.

Elde mevcut eserlerin hepsi tetkik edilemediği için bu makalelerde kitapların tarih sırası nazarı itibara alınmamıştır.

1- Şinasi: Durûb-ı emsâl-i Osmâniyye - Şinasi merhum tarafından ilk defa 1280, ikinci defa 1287 hicrîde çıkarılan bu kitap Şinasi'nin ölümünden sonra Ebüzziya Tefvik Bey tarafından aslının yarısına yakın ilâvelerle 1302'de üçüncü defa bastırılmıştır. Eserin haiz olduğu ehemmiyet ve her üç basım arasında mühim farklar bulunması, bunların ayrı

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 11

ayrı tetkikini icap ettiriyor.

Birinci basım (Şinasi): 16x10,5 boyunda 229 sayfa, Eser "Tasvir-i Efkâr gazetesinde" basılmış.

Mukaddemede Şinasi diyor ki: "Durûb-ı emsal ki hikmet ül-avamdır, lisanından sâ-dır olduğu milletin mâhiyet-i efkârına delâlet eder. Durûb-ı emsâl-i

aynen vardır. Üçüncü basım (Şinasi ve Ebüzziya) 1302'de yani Şinasi'nin ölümünden sonra neşredilen bu üçüncü basımı yapan Ebüzziya merhumdur.

Tevfik Bey kendi mukaddemesinde diyor ki: "Durûb-ı emsâl-i Osmâniyye bu kerre taraf-ı âcizânemden nısfına karib emsal ve câmiinin müttehazı olan usule ittibâen makâm-ı is-tişhâdda bazı münasib ebyât

Kara Yazı

Geçmedi yâra sözüme
Yollarda kaldı gözüm
Yere çaldı yüzüm
Böyleymiş kara yazımız.

Pınarlar içilmez oldu
Çiçekler açılmaz oldu
Yâr bize bir gülmez oldu
Böyleymiş kara yazımız.

Bu bahtımızın isidir
Bu her işlerin başıdır
Yâr başkasının eşidir
Böyleymiş kara yazımız.

Yalnız ona «yâr» demiştik
Onda bir şey var demiştik
Bizi o anlar demiştik
Böyleymiş kara yazımız.

Ey sabah yine bu gece
Kederin gecedem yüce
Gel susalım beraberce
Böyleymiş kara yazımız

Sabahattin Ali Temmuz 1931

Osmâniyye ise cümleten manidardır. Binaenaleyh bunların kaba tâbîrâtı müştemil olanlardan maada ekserini işbu mecmuaya elifba tertibi üzere derecedim ilh."

Eserin tertibine hicrî 1208'de başlanılmış ve basılması ancak 12 yıl sonra, yani 1280'de kabil olabilmıştır. 1500 kadar darbimesel, tabir, fıkra vesaireyi ihtiva eden bu ilk basımda tertip ve intizam orta derecededir. Eserde elifbe sırasına da bir lügat kitabında olduğu gibi tam manasıyla ihtimam edilmemiştir.

İkinci basım (Şinasi): Bu ikinci basım, gerek sayfalarının büyüklüğü ve çokluğu gerekse içindekilerin çokluğu itibarıyla birincisinden üstündür. 17,5 X 13 boyunda, 329 sayfa, 2000 den çok darbimesel vesaire... Eser 1287'de yine "Tasvir-i Efkâr matbaasında" basılmıştır. Şinasi, eserinin teknik bakımından daha muntazam ve iyi tertip edilmiş olan bu ikinci basımına birçok ilâveler yapmıştır. Başta, birinci basımdaki mukaddeme

ve ibarât derciyle ve müşârün'ileyhin mahdumundan aldığı ruhsat-i resmîyye üzerine üçüncü defa olarak temsil edilmiştir ilh."

Eser ilk iki basımdan her hususta çok zengindir: 17,5 X 11,5 boyunda 510 sayfa 4004 tane darbimesel vesaire. Aşağı yukarı yarım asır önce basılmış olmasına rağmen mükemmel bir basım, tertip ve intizam.

4004 darbimesel ve saire var dedik. Bu saireden maksat "tabir", "fıkra", "kinaye" gibi darbimesel olarak kabul edilen bir takım sözlerdir.

Şinasi belki de farkına varamayarak, Ebüzziya ise kısmen bilerek bu sözleri darbi-mesellere karıştırmışlardır [1]

[1] Bu yanlışlığa maalesef bütün darbimesel mecmualarında tesadüf edilir. Sadettin Nüzhet Beyin "Konya vilâyeti halkiyat ve harsiyatı" gibi ilmî bir zihniyetle vücuda getirilen eserlerde de bilmünasebe tarifleri yapılan, farkları gösterilen

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 12

Ebüzziya merhum, bu eserin sonuna uzun bir mülahaza eklemiş, burada darbimesel ve sairenin tariflerini, ehemmiyetlerini misalleriyle kaydetmiştir. Fakat bütün bu malûmatına rağmen misallerde bile darbimesel ve tabiri birbirine karıştırmış, meselâ "kaş yaparak göz çıkarır" tabirini darbimesel olarak göstermiştir. Halbuki bu bir tabirdir. Eser, bilhassa bu üçüncü basım, saydığım kusurlarına rağmen muntazam

ihativa etmektedir.

3) Şair Hıfzı: Manzume-i Durûb-ı Emsal — Elimizde bulunan darbimesele ait basılı eserlerin hemen hemen en eskilerinden biridir. Tet-

Kılıç da, hançer de yaralar ama
O keskin bakışın yarası değil.
Beni bir kez yere çalan bu felek,
Bir dahi toprağa vurası değil.

Hey bu ne denizdir, görünmez dibi,
Şu dağlar dumanlı başımız gibi,
Üstünde esse de kasırğa, tipi
Neyleyim, gönlümün borası değil.

Gönüller vermiştir sana varını,
Diyemem: "A yosma düşün yarını",
Sen böyle güzelken günâhlarını,
Korkarım Tanrı da sorası değil.

Demişsin kim: "Bana vız gelir Atsız,
Kendisi kabadır, sözleri tatsız"
Ben senin hakkından gelirdim a kız,
Neyleyim şimdicek sırası değil!

Atsız

ve kıymetli bir mehzadır.

2) Ahmet Mitat Efendi: Türkî Dur-ûb-ı Emsal- 19 X 13,5 boyunda 168 say-fa, 4300 darbimesel ve saire...

Tetkik ettiğim nushalarda eserin nerede ve kimin tarafından basıldığına ait bir kayıt yok. Kitabın Ahmet Mitat Efendiye ait olup 1295 hicrîde basıldığını, aynı eserin Londra'da Davis tarafından neşredilen nushasından anladım. Fakat İstanbul tabının nerede basıldığına ait bir kayıt yok. Eser zengindir. Müellif darbimesel ve saireyi elifbe sırasıyla ve aralarına birer yıldız işareti koyarak birbiri arkasından sıralamıştır. Kitapta mukad-deme filân da yoktur.

Hicrî 1315'te Londra'da yapılan basımına gelince, eser aslının ebadında 569 sayfadan ibarettir. Sağdan 168 sayfa aslından fotoğrafla klişeye çekilen ve pek mükemmel basılan Türkî Durûb-ı Emsalin kitap hâlinde aynıni ihtiva ediyor. Soldan 401 sayfa ise bu kitapta geçen 4300 darbimeselin lâtin harfleriyle telâffuzunu, İngilizce mana ve izahlarını ve bazen İngilizce karşılıklarını

bu sözlerle darbimeseller birbirine karıştırılmıştır. Bu meseleye dair tetkikat yapıyorum, ilerde mesaimi bir makale ile tespit edeceğim.

kik ettiğim kitap ikinci Ahmet Han zamanın-da, yani hicrî 1102-1105 arasında telif edilmiş ve Abdülmecit zamanında, 1262'de, tabihane-i âmirede basılmıştır.

Eser darbimesellerimizi bir araya toplamak endişesiyle değil, bunları Arapça, Acemce kelimelerle süsleyerek(?) manzum bir hâle getirmek ve bu suretle:

"mecâlis-i şü'erâ ve büleğâ ile huzûr-ı hü-mayûn-ı cenab-ı şehriyâr-ı cihan-pîrâda î-râd edilebilir bir şekli-latife irca etmek" gayesiyle vücuda getirilmiştir. Eser 19,5X13,5 boyunda 25 sayfalık hurufat basması bir e-serdir. İçinde 638 darbimesel ve saire vardır. Bir fikir verebilmek için bir tanesini aslıyla beraber zikrediyorum:

Esb-i nermin çiftesi sertiz olur.
Yumuşak huylu atın çiftesi pektir.

4) Vacid: Durûb-ı Emsal- 17x12 bo-yunda 31 sayfadan ibaret olan bu taş bas-ması eser hicri 1275'de. Basmacı Âşir Efendi matbaasında basılmıştır. Mukaddemede verilen izahata göre müellifin yegâne mehzâ şair Hıfzı'nın eseridir. Eser, bu manzum darbimesellerden daha lâtif olan asıllarını toplayarak "etfâle göre

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 13

mütalaası sehil" bir kitap neşretmek arzusuyla meydana getirilmiştir. Kitapta 600 darbimesel ve saireyle 3 manzum bilmece vardır. Sicili-i Osmaniye göre vâcîd Efendi hicrî 1300'de Limni'de ölmüştür.

5) Jan Dimitriyadis: Durûb-ı Em-sâl-i Osmâniyye ve Franseviyye-

Milâdî 1888'de Ebüzziyya Matbaası'nda basılmış olan bu eser 353 Türk darbimeseliyle bunların Fransızca tercümelerini ihtiva etmektedir. Eser 20X14 boyunda 25 sayfadan mürekkeptir. Kapaktaki kayıt-

tan kitabı telif eden zatın "Türkçe, Fransızca ve Rumca muallimi Jan Dimitriyadis" olduğu anlaşılmaktadır. Eserde darbimeseller harf sırasına riayet edilerek alt alta sıralanmışlardır. Müellif Fransızca tercümelerini terfik eylediğini, fakat bu tercümelerin Türk darbimesellerinin hakikî manalarını mehmaemken bildiren Fransızca'daki mukabil darbimeseller olmadığını" söylemektedir.

(Bitmedi)

Adnan

Edebiyat Zümresi Talebesinden

Kütahya Halk Şairlerinden "Pesendi"

19'uncu asrın Kütahya'nın meşhur halk şairlerinden biri "Pesendî"dir. Doğduğu tarih kat'î olarak bilinmiyor. Büyük harbin ilk yılı, kurban bayramında 86-90 yaşlarında iken ölmüştür. Asıl adı "Ali"dir. Fakat halk onu "Hacı Pesendi" veya "Pesendî" diye tanır. Pesendî, mevlevî tarikatına mensup olup mürşidi Eskişehirli "Hacı Hasan Dede"dir 30 yaşında Bursa'da askerlik yaparken tanıdığı bir hocanın nüfuzunda kalmış, ilimsiz âşıklık olmayacak diyerek Medine'ye Arapça öğrenmek için gitmiş, orada üç yıl kaldıktan sonra Kütahya'ya dönmüş ve "Duğalarlı" hocadan ders almaya başlamıştır.

Bir gün medreselerinin karşısında düğün varmış. "Çeniz altı" [1] gecesi düğün evinin penceresinden, bir kadın medreseye karşı şiirle mübarezeye başlamış. Mollalar bununla başa çıkamayacaklarını anlayarak Pesendî'nin evine koşmuşlar. Nargilesini çubuğunu toplayarak Pesendî'yle medreseye gelmişler. Medrese odasının önüne nargilesiyle bağdaş kurup oturmuş. Kadın söylemiş, o

[1] "Çeniz altı" düğün haftasının Çarşamba gecesidir. Bu geceki eğlence kızlara ve genç kadınlara mahsustur.

cevap vermiş o söylemiş kadın cevap vermiş; mübareze ortalık ışığıncaya kadar sürmüştü. Pesendî birkaç kere kadından adını sormuşsa da kadın "er olan arar bulur" cevabını vermiş. Biraz sonra Pesendî'nin şerefine diye çeşit çeşit yemekler gelmiş. Hocaları medreseye geldikte mollalar meseleyi anlatmışlar. Bunun üzerine Duğalarlı Hoca memnun olmuş. O zamana kadar şiir okumasına ve saz çalmasına müsaade etmediğinden Pesendî "Arifimden gizli gizli ders almış. O gün "mürşidin 'Arifi ile bembemz olmana ve ve tarîk-i aşka dahil olmana benden müsaade" demiş. Bundan sonra "Arifi'nin bütün meclislerinde Pesendî de bulunmaya başlamış, onun şiirlerinden birçoğuna da nazire yazmıştır. Kütahya'ya gelen sazşairleri Pesendî tarafından mukabeleye uğradıklarından fazla kalamazlarmış. Bu hâl hem halk, hem de âşıklar tarafından şikâyeti mucip olduğundan bundan müteessir olarak bir müddet sazını bırakmışsa da dostlarının sürekli ısrarları üzerine tekrar çalmaya başlamıştır. Hayatı kalenderce ve dervişçe geçmiştir. Masalcılığı pek meşhurdur. Gece sohbetlerine, bahçe sohbetlerine fazla düşkünmüş. Bulduğu meclisler pek kalabalık olurmuş. Yazları, Kütahya'ya bir buçuk saat

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 14

mesafede "Kunduren"deki bahçesinde oturduğu hâlde dostları perşembe ve cuma günleri yemekleriyle beraber oraya sohbe giderleniş. Şiir söylemek için dayanılmayacak şakalar yaparlarmış. O da bazen gülünç, bazen hakimane mazmunlarla onlara mukabele edermiş. Divanındaki "Vezn-i âhır"ında bu sohpetlerini bize şakacı bir lisanla anlatıyor. Pesendî'nin 57 bentten mürekke "Osmanlı-Türk" destanı vardır. Bu destan bir şehirliyle bir köylünün konuşmasını havi olup dünkü büyük içtimai yaramız terennüm eder. Halk arasında pek meşhurdur. Geçen sene bu destan Mustafa Hakkı Bey tarafından "Köylü-Şehirli Destanı" adıyla neşredilmiştir. Pesendî aynı zamanda oldukça sanatkâr bir hattatmış Kütahya'daki bazı evlerde onun tırnak yazısıyla yazdığı güzel levhalar vardır. Yukarıda zikredilen vezni ahırında bir aralık hattatlığından da bahseder. Dertli, Derûnî, Şem'î. Hüsnî ve Arifi'nin tesiri şiirlerinde bariz olarak görüldüğü gibi bu beş şairin şiirleri kendi şiir mecmuası arasında oldukça geniş bir yer tutar. Şiirlerini mahallî lehçe ve düşüncelerle yazmıştır. Şiirlerinde çok darbimesel kullanmıştır. Bugün sağ olan "Şemseddin" ve "Mehmet Dede" adında iki oğlu vardır. Bu ihtiyarlar bababalarının miras bıraktığı sazla Pesendî'nin şiirlerini okuyarak her gece bir parça çalar ve ruhunu taziz ederler.

1

Kalenderiye

Dilber bu tekye-i aşkın hak akarın ver
Âşık kim anın isbahasıdır [1] tımarın ver
Get gönlünü al âşık olanın umarın ver
Şeftali yükün bir kıyas et ben kanarın ver
Ver bir bûse bugün bir bûse yarın ver

Hüsnünde olan şefteliler dalını eğmiş
Toplatsana ağaç göçecek yerlere değmiş
Yel esse düşer dirmemeli her biri ermiş
Şeftali yükün bir kıyas et bert kanarın ver
Ver bir bûse bugün bir bûse yarın ver

Bağbana seza bunda fakirin sana lâzım
Bağbân var ise beklileyim haylı mülâzım
Yer içerim şeftali yeter mais [1] neme lâ-zım
Şeftali yükün bir kıyas et ben kanarın ver

[1] "İsbaha": Köylerde âşar toplayan mültezim.

Ver bir bûse bugün bir bûse yarın ver.

Yaz defterine bir sene yat bekle ala canın Lalan olayım
karşına el pençe divanın Yevmiyye "Pesendî" kuluna budur
ihsanin Şeftali yükün bir kıyas et ben kanarın ver Ver bir
bûse bugün bir bûse yarın ver.

2

Koşma

Bâd-i sebâ al bu nâmeyi ilet
Hâkipaya yüz sür cananıma ver
Canıma kâr etti bu derd-i hasret
Bildir ahvalimi sultanıma ver

Ey nâme varınca yarın yanına
Söyle cevri etmesün âşıkânına
Al benden ateşi bırak canına
Biraz da ol kaşı kemanıma ver

Cemâlin şulesi doğup yüzüme
Ol dem aşkın külhan yaktı özüme
Cemâlinle uyku girmez gözüme
Çeşmi âhû tîri müjgânıma ver

Ben sâdıkım diyü eyledin ikrar
İşittim olmuşsun adüvlere yâr
Derdmend «Pesendî» oldu tarımâr
Derdimin dermanı Lokmanıma ver

3

Âlem birbirini görür görüşür
Aksine kurulmuş devrin temeli
Ey dil âkil isen damanın devşir
Kalma hayvan gibi beyni semelî [2]

Gönül hiç kimsenin izin izleme
Nefsini bil el kusurun gözleme
Sû-i zan haramdır, sırrın yüzleme
Berki [3] anın anda yoktur methali

El çek ihtilâttan, süzün, ol melûl
Ger olmayayım dersen zemm ile meşgul
Herkesin isyanı kendinden mes'ul
Yedindedir hayr ü şer ü ameli

[1] Maaş.

[2] Alık, dimağı felce uğramış.

[3] Belki

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 15

Hakkı seven halka yarân ne imiş
Hak irade-i cüz'iyeye eline vermiş
Kişi emsalinden azar denilmiş
İblisin hemdemi bulur esfeli

Ol vücud-ı âdem düzce bir gemi
Akıl yelkenidir fikri dümeni

Gemisin kurtaran derler kaptanı
Hartadan anlayıp sezerse yeli

Deme kazibdir şu ehl-i riya
Kendi noksanını bilmektir kimya
Sen seni bil seni âkil-i dâna
«Pesend» neylersin eli hey deli

Kütahyalı Mehmet Halil

Anadolu'da Sihirli Taşlar

Bu yazının ilhamını Edebiyat Mecmuasında Üstat Köprülüzade Fuat Beyin Taş ve Halk bilgisi haberleri mecmuasında Caferoğlu Ahmet Beyin "Türklerde sihirli taşlar" atlı makalesinden aldım.

Türkiye'nin her yerinde "TAŞ"lar vasıtasıyla tefe'üller yapılmakta, hastalar tedavi edilmekte, muratlar elde edilmekte olduğuna dair hususî bir itikadın elân yaşamakta bulunduğunu görmekteyiz.

Eski bir Türk âdeti olan Sihirli taşlar hakkında "Anadolu'da işittiğim ve not ettiğim birkaç maddeyi Atsız Mecmua'ya taktım ediyorum.

Bursa: 28/9/926. Akrabalarımızdan Nuriye Hanım anlatıyordu: ışıklar semtinde Askerî lisesinin arkasında "Piremir" isminde bir türbe var. Derdi olan bir kısım hanımlar o türbeden üç taş alırlar, bu taşları iyi bir yerde muhafaza ederler Eğer bu taşlar bir kazaya uğramadan saklanabilirse saklayanın niyet ettiği murat hasıl olurmuş.

Nevşehir: 8/5/927. Resim muallimi Yaşar Bey karşımızda ki dağı işaret ederek dedi ki: Bu dağın adına Kahveci dağı derler; dağın cenup silsilesinde görülen şu kaya şubesine Nevşehir kadınları tali denemeye giderler ve orada bulunan taşlarla tefeül ederler, arzu ettikleri murada ereceklerine itikat ederler.

G. Antep: 5/11/929. Cingife köylü molla Mehmet Ef. naklediyordu: Kendim tecrübe etmedim fakat dişlerim ağrıdığı

zamanlarda bana çok defa şu ilâcı tavsiye etmişlerdi.

Dişi ağrıyan bir adam yedi tane çakmak taşı suda kaynatır ve o su ile dişlerini gargara ederse ömrü oldukça diş ağrısı görmezmiş yani dişleri çakmak taşı kadar metin olurmuş.

Nizip: 10/2/930. Hamamcı Süleyman Ağa hikâye ediyordu: Bir çocuğun dişleri çıkmaya başladığı günlerde çocuğun anası 7 tane çakmak taşıyla yavrusunun yeni çıkan dişini 7 gün birer defa hafifçe döverse o çocuğun sonuna kadar diş düşmezmiş.

Nizip: 14/2/930. Nizip'te Cumhuriyet mektebinin şarkında eski bir türbe vardır. Kadınlar yakın vakitlere kadar bu türbenin içindeki taşlardan birinin terleyip terlememesini tefe'ül ettiklerini herkes defaatla söylenmektedir.

G. Antep: 2/1/931. Maarif kâtiplerinden Ahmet Muhtar Bey söylüyordu: Şehrin şarkışimalisinde "Aydın baba", kale içinde "İmam Gazali", Şihcan tekyesinde "Şihcan" Çınarlı semtinde "Lo Baba" ziyaretlerinde kadınların bazı ufak duvar deliklerine birer küçük taş sıkıştırarak murat diledikleri görülmektedir. Bu taşlar duvara yapıştığı takdirde niyet olunan, muradın hasıl olacağı itikat olunur.

Aynı zamanda Şihcan camiinde hâlâ mevcut olan kara bir taş sütunu vardır ki mukaddes bir abide gibi ziyaret olunur

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 16

Baş ağrısı gören kadınlar bu taşa başlarını sürerler ve bu taşın Hicaz'dan kendi kendi-ne geldiğine inanırlar.

G. Antep: 4/1/931 Maarif daktilosu Hatice Hanım dedi ki: Burada bazı ihtiyar kadınlarda çıkınlar içinde saklanmış kırmızı renkte bir taş vardır. Bu taşın ismine "Korku taşı" derler. Bir kimse korkarsa bu taşı beyaz bir taşa sürerler, beyaz taş bir miktar kırmızıya boyanır, sonra beyaz taştaki bu kırmızı boya yıkanır ve onu yıkayan su korkan adama içirilir. Bunu içenin bu suretle korkusu tedavi olunur.

10/1/931 tarihinde Antep'in şarkında "Günü dağı" etrafına toplanmış birçok kadın görmüştüm dikkat ettim tahkikat yaptım. Meğer orada bir delikli taş varmış Boğmaca öksürüğüne tutulan çocukları bu de-

likli taşın içinden geçiriyorlarmış. Ayrıca öksürük için çocukların boynuna takılan daha bir nevi taş da vardır ki bunu dahi boğmaca öksürüğüne şifalı sayarlar.

Göz taşı, kan taşı gibi taşlar da hep bu meyanda birer derde şifa addedildiği hemen Anadolu'nun her yerinde görülen acubelerdendir.

20/6/931 tarihinde Kilis'in cenubunda Türkmenler'in meşhur "Yel baba" türbesinde kalkın kadın erkek türbe etrafında yedi türlü taşa taabbüt ettikleri vakidir.

Görülüyor ki Anadolu'da "Taş"a karşı mühim bir rabita vardır ve bu rabita adeta bir akide halindedir. Bu mes'ele tamik edilecek olursa daha yüzlerce madde elde etmek işten bile değildir.

**Adana İlk Tedrisat Müfettişi
Ahmet Rıza**

Kulca Hayatından Parçalar

Kazakların evlerini Kazak kadınları yapar. Evin duvarları portatif şekilde ince ince ağaçlardan yapılır. Üstü yünden yapılmış kiyizlerle örtülüdür. Ilkbaharda kadınlar sıra ile bir birlerinde toplanarak evvelâ koyun kırparlar. Alınan yünlerin en sertlerinden kiyiz, diğerlerinden tekemet, pıma (kışlık ayakkabı), en yumuşağından da iplik yaparlar, elbiselik çekmenleri, odalarının yegâne süsü olan ince tekemetleri dokurlar. Bunlarla ekseriya otağı (otak gelinin= babasından getirdiği ev) süslerler.

Kazaklarda en çok iş gören kadındır. Fakat kadının mevkii büyüktür. Evin her şeyine "Baybiçe" (büyük hanım) hâkimdir. Pazara mal satılırken de o başında bulunur. Büyük hanımın adı hiç kimse tarafından söylenmez. Hürmetsizlik hatta günah sayılır. Ona, kendi çocukları "çiçe" (= anne) der. "Kocası "bizimki", başkaları da "baybiçe" der. Gelinler ise ailesindeki hiç kimsenin adını

söylemezler. Bir gün, bir gelin bana kaynanasına mektup yazdırdı. Adresi yazmak için adını sordum. Çiçe dedi. Bir senin mi çiçen var? adını söylesene dedim. Günahtır diye bir türlü söylemedi. Kardeşlerinin atlarını sordum. Söyletmedim. En sonra Nuğay Beyin komşusu çiçeme diye adres yazdırdı. Büyük hanım ölene kadar torunları kendi annelerine anne demezler. Kimin çocuğu diye sorulunca çiçenin balası cevabını verirler. Büyük hanım öldükten sonra mevkii büyük geline kalır. Galiba bunun tesiriyle ilk çocuğun kız olmasını uğur sayarlar.

Kaşkarlıklarla Sartlarda pek fakir olmadıkça kadın iş görmez. Ancak bir süs gibi giyinir, kuşanır, boşu boşuna oturur. Erkeklerden kaçır. Sokağa da seyrek ve çapan dedikleri örtüyle çıkar.

Kazaklarda bir kadın evlendikten sonra bir daha baba evine dönmez. Kocası

Adres
Ankara caddesi, Cağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 17

ölürse kayın biraderiyle, o da yoksa çok yakın akrabasından biriyle evlenir. Diğerlerinde ise kadın istediği zaman ayrılır. En ufak bir şeye kıza "Sen koyu yetme sen men koyu yettim" der babasının evine döner Buna "yamanlap bitmek" denir ve buna sık sık tesadüf olunur.

Kazaklarda çok kadın almak yoktur. Yalnız mecburiyet altında, meselâ kardeşi öldüğü zaman onun dul karısıyla evlenmek vardır. Halbuki ötekiler elbise değiştirir gibi kadın değiştirirler. Kaynanalar da kızınca oğullarına "tokal" (= ikinci zevce) alırlar.

Musiki:

Kazaklarda yalnız tanbur, Kaşkarlıklarda ise rebap vardır. Asıl musiki Tarançılardadır. Tarançılar bazen 10 bazen daha çok musikişinasla bir musiki heyeti vücuda getirirler. Çalgıları şunlardır:

Dotar: iki telli, telleri kerpiçten olup biçimi buranın tanburu gibidir.

Tanbur: Sekiz telli olup telleri çeliktendir.

Setar: On iki veya on sekiz telli olup ke-man gibi yayla çalarlar.

Def: Aynı buradaki tef gibidir. Yalına

Yerli Lehçe ile

Sadır dep atım kaldı
Danzıda hıytım kaldı
Hıytımı okup baksam
Üç balam yetim kaldı
Menimgu iki oğlum bâ
Çonu penname okıdu
Moynumu moytonzuda çapsa
Tenimi kağa çokıdu
Yambulun yağaçları
Ekiz karağay çanzı.
Yambuldan kıyçıp çıkan
Sadır digen ho hanzı
Yambulu tişip koyup
İşki çıktım lalağa
Meni bakkan beş yayı

etrafındaki zilleri yoktur.

Kanun: Buradakinin aynıdır... Yalnız tokmaklarla çalınır.

Heçek: Buda keman gibi çalman bir çalgıdır.

Çalgı çalınırken millî rakıslar yapılır. Raksetmeye "usta oynamak" derler. Raks buranın çifte tellisini andırır. Aynı zamanda çalgıcılar tarafından şarkıda söylenir. Şarkıya Kazaklar "ölen" derler. Lüzumu olduğu zaman herkes ölen uydurabildiği gibi meşhur ölençiler de vardır. Bu ölençiler bilhassa büyükleri ve onların hanımlarını överek ölenler uydururlar. Tarançılar şarkıya nahşî derler. Peşreve de makam derler. 12 tane makamları olup en muteberi tuvadır. Şarkıları bir iki mısradan ibaret olmayıp bir aşk macerasını veya geçmiş bir tarihi vak'ayı temsilen yazılmış olan nağmelerdir. Meşhurlarından birisi "Sadır Kanrak"tır (Kanrak = hımhım).

Karahan zamanında 'sadır' adında bir pehlivan Çinlilere karşı isyan ederek Yedisu vilayetini çok az bir zaman için kurtarmış ve nihayet kulca adındaki şehirde yenilerek hapse atılmış, bu şarkı da onun ağzından uydurulmuştur:

Türkiye Lehçesiyle

Sadır dîye (diyîp) adım kaldı
Hapisane levhasında mektubum kaldı
Mektubumu okuyup baksam
Üç çocuğum yetim kaldı
Benim İki oğlum var
Büyüğü penname okuyor
Boynumu kesseler
Tenimi karga yiyor
Hapisanenin ağaçları
Yüksek kavaktan direk
Hapisanenin kaçıp çıkan
Sadır denen pehlivan
Hapisaneyi deşip bırakıp
İki defa çıktım dışarıya
Bana bakan beş nöbetçi

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 18

Emdi kaldı balağa
Yambuldan kıyıp çıkıp
Yatkan yerim yambulak
Hudayımdan tileymen
Mana versin bi ulak
Altı yambul tikleymen
Telkinin davanığa
Dua kılıp yatamen
Bu elin amanığa

İmdi (şimdi) kaldı belâya
Hapisaneden kaçıp çıkıp
Yattığım yer yambulak
Hüdamdan diliyorum
Bana versin bir ulak
Altı yambu dikeceğim
Tilkinin eteğine
Dua edip yatıyorum
Bu elin (memleketin) iyiliğine

Türkistan Kızı
İlgaz Kâşif

Kadro ve Ziya Gökalp

Topraklarımızın altında yatan ulu çınarları bir kurt gibi kemirmeye çalışmayalım.

Şubat'ın başından beri yeni bir mecmua çıkıyor. Adı Kadro.

İstanbul'da basılıyor. Ankara'da çıkar görünüyor. Adı yabancı gelmesin. Falih Rıfkı Beyin "Yeni Rusya" atlı kitabındaki birçok, satırlar arasında, bir satır vardır. Yeni bir İnkılâp fırkasının her şeyden önce bir kadroya ihtiyacı olduğunu söyler. İşte bu kadro o Kadro dur.

Müessisler arasında. Elebaşı olarak Yakup Kadri Bey yazılmıştır. Fakat biz, bu yeni müçtehidin yaşına hürmeten başa yazıldığına kaniyiz.

Bu mecmua için olan duygu ve düşüncelerimizi söylemeliyiz. Çünkü Türkiye'de çıkıyor ve Anadolu'nun göbeğinde intişar etmek dava ve sevdasındadır.

Kadro, bize göre Yeni Mecmua'dan sonra daha Türkiye'de bir eşi çıkmamış ciddi değerli mesaiyi de ihtiva eden kıymetli bir mecmuadır. Hem de şimdiye kadar pek kısır kaldığımız iktisadi sahada bir boşluğu dolduruyor. Her Türk çocuğu bu mecmuayı okumalı, düşünmeli, tahlil ve istifade etmelidir. Kadro budur. Fakat onun davası bu kadar değildir.

Ortaya bir tez atarak sadece o tezi: müdafaa etmekle, kalmıyor. Kendinden önceki kıymetlere hücum ederek, onları devirmeye çalışıyor. Çünkü inkılâbımızın inkılâptan sonra, gelen bir organizatördür.

Binaenaleyh enerjik olmak mecburiyetindedir. Yâni harpten sonra harp sonrası gönüllüleri ve terhisten sonra meydana atılan kahramanlar.

Kadro artık bu asırda ve hele bu bağı yanık yurttta hiç bir cephenin, cephe taarruzları; ile yıkılmayacağını, sinsi sinsi yanlarını ve gerilerini çevirmek lâzım geldiğini bilen bir tabiyecidir.

İlk nushasında eski Anadolucu Filozof Hilmi Ziya'nın faydası olmasa da pek zararı da olmayan bir kitabını ele alarak, derhal kısa bir tahlil ile yıkmaya çalışmış ve sonra tok ve ensesi kalın, bir boksör hırsı ile Hilmi Ziya'nın şahsiyetine çullanmıştır. Haklı veya haksızdır. O başka mesele, fakat, ortada bir hakikat var. Hilmi Ziya yerli malıdır ve bu toprağın çalışkan bir oğludur. Kadro Hilmi Ziya'nın üstüne çullanmış ve hatta çullanmakla kalmamış onu, yazı arasına sıkışan kurnaz ve kıvrak bir satırla jurnale kalkmıştır. Bu tarzda bir

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 19

hareketin tabiyesi güzel olsa da karakteri güzel değildir.

Biz Hilmi Ziya'nın hayranlarından değiliz. Fakat böyle yerli malı ve çalışkan bir lise hocasının ve nihayet bir yerli malı Türk delikanlısının Marksizm'e ihvanlığı güden delikanlılar tarafından boş görünen bir meydanda yakalanıp yere çalınmasına göz yuman ve hele kayıtsız bakabilenlerden değiliz.

Kadro, böyle bir kadrodur. İlk nüshada Hilmi Ziya şamarlandı ya... işte ikinci nusha: bugün kafalarda bir kıymet olarak ya-şayabilen kim vardır?...

Ziya Gökâlp.

Güzel bir vesile de var. Nüzhet Beyin altı ay önce çıkan bir kitabı. O halde haydi. Metot aynı Metottur. Nüzhet Beyin kitabından şöyle birkaç satırla bahisten sonra derhal Ziya Gökâlp'in şahsına geçivermelidir. Ziya Gökâlp, marksizme iltifat etmeyen adamdır. Şu hâlde çarpılmalı ve yıkılmalıdır. Fakat bugün hâtırası gönüllerde ve tavsiyeleri kanunlarımızda fikirleri beyinlerimizde yaşayan bir kıymettir. Öyle ise teferruatta hoş görmeli ve esaslarında devirmeli. Ziya Gökâlp bir mübeşşirdir. Evet.. Gebe olan her cemiyette bir mübeşşir gelir. Ziya Gökâlp de bu günlere gebe olan cemiyetimizde doğmuş ve yaşamış bir mübeşşirdir. Yâni Kadronun mübeşşiri...

Sayfalarca kelime salatası okuduktan sonra işte son satırdan biraz önce hüküm verilmiştir: Ziya Gökâlp dar ve tezsizdir.

Başta yeni müçtehitlerden Yakup Kadri Bey de dahil olmak üzere muhterem efendiler ve müstakbel inkılâp fırkası Kadrosu size hitap ediyoruz!...

Biz Malız. Yerli Malı. Bu toprağın çocukları; Hilmi Ziya ve Ziya Gökâlp de maldır. Yerli Malı ve bu Toprağın çocukları.

Şu hâlde yabancı yerlerden yabancı kültür ve yabancı mefkurelerle içimize katılan sizlere, yâni kontenjan listeleri ile memlekete girmeleri men edil

mesi lâzım gelen Efendilerimize diyoruz ki;

Ziya Gökâlp Sibiry'a'dan daha harap olan bir yurttta, yâni Anadolu'da ve Volga mahkûmlarından daha mustarip olan bir cemiyette, yâni Türk milleti içinde doğmuş, büyümüş, yetişmiş ve yetiştirmiş bir büyük Türk'tür.

Çıplak Anadolu yaylasında kendi kendine filiz vermiş ve gölge salmış ulu bir çınardır.

Her memlekette ona benzeyenler veya ondan ileri olanlar bulunabilir. Fakat unutmayın ki, oralarda muhit şartları zekâların neşvünemasına müsaittir. Halbuki, Ziya Gökâlp, okumak için babasının evinden kaçmış, Diyarbekir'den İstanbul'a kadar fersahlar aşmış, hürriyet için Baytar mektebinden kovulmuş ve Taşkılla zindanlarında lisan çalışarak garbi okumuş, bizi ve tarihimizi okumuş, hürriyete tapmış, Türkçülüğü şuurlandırmış ve nihayet eserleriyle bugünkü inkılâbın ideolojisini yapmış ve kanunlarına yol göstererek inkılâbı organize etmiş büyük bir mustarip, büyük bir zekâ, büyük bir mürşit, büyük bir karakter, büyük bir dehâ ve nihayet efendiler hepsinin üstünde olarak Ulu bir T ü r k t ü r.

Dehâ dediğim için gülmeyin efendiler.

Asırların sefaletleri içinde buğdayı ve beygiri bile bücür olan bu çıplak yayla üstünde yetişmiş büyük bir dehâdır. Garp cemiyetleri, içinde yetişseydi şüphesiz ki, büyük bir tarih olacak ve her tarafta tevazu ve asaleti ile sizi karşılayan heykelleri yükselecekti.

Nasıl dünya tütünleri içinde kendi kendine yetişen, bizim güzel tütünlerimiz varsa, nasıl en iptidai şeraitte yetiştiği halde en iyi bizim afyonumuz ve yer yüzünün en iyi askeri bizim milletimiz ise, Ziya Gökâlp de yeryüzünün en ulu insanlarından biridir. Bir ümmetten bîr millet çıkarmış, bize millî şuur ve millî gururu kazandırmış, hakiki ilmin ve medeniyetin yollarını göstermiştir.

Bu toprağın çocukları için Karl Marks'tan

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketter için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 20

ve Lenin den daha büyük bir insandır.

Gökâlp'in Malta'da ruhî depresyona uğramış olacağını farzederek Malta'dan sonraki hayatını inkâr ediyorsunuz. Hapisler ve menfalar zayıf ruhlu insanlar için bir geriye dönüş noktası olabilir. Fakat taşkıslardan geçmiş bir Türk mütefekkeri için Malta, serin havalı bir oteldir.

Netekim Gazi, menfalarda kuvvetlenmiş ve nihayet Mağlup bir ordunun içinden çıkmış bir muzaffer kumandan ve bir çelik iradedir.

Ziya Bey, herkesin bildiği ve duyduğu şeylerin Avukatı değildi. Bilinmeyen ve inkâr edilen kıymetlerin davacısı idi.

Bugün bu memlekette herkes Marksist veya Komünist olduğunu açıkça söyleyebilir ve söylemektedir. Fakat Ziya Bey'in ortaya atıldığı zamanlarda herkes Türk'üm ve Türkçüyüm diyemezdi.

Bugünkü Rus inkılâbının esaslarını nasıl Lenin kurdu ise, bugünkü Türk inkılâbının ilk esaslarını da Ziya Bey kurmuştur.

Pürüzsüz Türk dilinden medeni kanuna kadar bugün hakikat olan büyük kıymetler-den birçoğu Ziya Beyin yazdığı temennilerdi.

Ne acı ve ne ağır?...

Ziya Gökâlp'i, Yakup Kadri Beyin firması altında çıkan bir mecmuaya karşı müdafaa mecburiyetinde bulunuyoruz.

Demek herşey bu kadar çabuk ölüyor, bu kadar çabuk unutuluyor, ve bu kadar

çabuk inkar edilmek isteniyor. Haklı olarak aklımıza geliyor. Acaba?... Bu gün yaşayan kıymetler de bu kadar çabuk mu unutulacak ve inkâr kalkışılacak? H a y ı r...

Bu toprak ve bu halk için çalışmış olanları küçültmeyeceğiz. Ağaları veya babaları cephelerde can vermiş insanlar, ölüleri ve uluları bu kadar çabuk unutmazlar ve hiçe saymak istemezler.

Biz ölmez Gökâlp'a değil, onun mezarı ve eserleri üzerinde tepinerek kendilerini öldürenlere acıyoruz.

Bütün bunlardan sonra ve nihayet, Türk gençleri size söylüyoruz!...

Kadro mecmuasını okuyunuz: Zevkli ve güzel bir kap içinde güzel bir baskı ve ucuz bir fiyatla çıkan Kadroyu okuyunuz.

İsmail Hüsrev imzası ile Paramıza ve Köy iktisadiyatımıza dair yazılan kıymetli makaleleri. Ş. S imzalı Türk tütüncülüğünü, Burhan Asaf Beyin "Merhumun dolaşık işleri" altı orijinal yazısını, Dr. Vedat Nedim beyin popüler makalelerini iyi okuyunuz. Cidden istifadeli tetkikler bulacaksınız.

Fakat, çizmeden yukarı çıkarak şahsiyetleri boğazlamaya ve bugün göynümüzde yaşayan kıymetleri düşürmeye kalkan ve nihayet bizden önceki nesillerin yaptığı mukaddes ihtilâlleri birer beygir sürüsü içtimalarına benzetmek isteyen fena ve iğrenç kasıtlı yazıların da çelmeleyici tuzağına kapılmaktan sakınınız.

Namık Kemal

Mecmua ve Kitaplar

Ege Kızları: Son zamanlarda çıkan "Ege" adı nihayet edebiyata da girdi. Osman Uluğ Beyin 46 sayfalık, nesirlerden mürekkep olan bu eseri "güzel Türkçe"nin en iyi örneklerinden biridir. Kelime falsoları pek az. Kitabın her hangi bir yerini açıp okuyunca bunda bir başkalık, bir üstünlük olduğunu seziyoruz; işte bir

misal: Sız nasıl bir şua hüzmesinin menşurdan süzülükten sonra yaptığı renklerin bazılarını görmediniz ve anlayamadınızsa ruhum da duyduğu güzelliklerin ve inceliklerin çoğunu anlatamadı.. Fakat sade bu kadar değil. Son zamanlarda şevkimizi tırmalayan Hint miskinleri ve Çin afyonkeşleri, yerine, burada Altay-

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memlekeler için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 21

lardan bir rüzgâr ve Boz Kurttan da bir haber var. Yani bizim susadığımız şeyler.

Çocuk Kitapları: Yakın zamanlarda kâinat kütüphanesi Cemil Cahit Bey'in iki kitabını neşretti: "Ateşli bir delikanlı" adında bir perdelik bir mektep temsiliyle "Kan içen hastalık" adında bir polis romanı. Bunlar edebî kıymeti olmamakla beraber eğlenceli, boş ve meraklı kitaplar olduğu için çocuklara bunu tavsiye edebiliriz. Bilhassa genç orta mektep çocukları (adını burada söylemek istemediğimiz) bazı romanlar yerine böyle cinaî kitapları okumakla daha iyi ederler. Çünkü biz, çocuklarımızı mütereddi bir züppe halinde görmektense kırıcı bir haydut şeklinde görmeyi tercih ederiz.

Sümbül gözlü kadın: Yeni bir şair daha. Galip Fuat... Buluşları kuvvetli, dili düzgün. Fakat bir de büyük kusuru var: birçokları gibi mariz. Şair nereye baksa hislerinin kırıklığını terennüm ediyor. Halbuki biz genç neslin genç şairlerini daha metin ve milletçi görmek isteriz.

Damping ve iktisadî buhranlar: Tunalı Mustafa Ahmet Bey'in bu kitabı mülkiyet fikrinin doğuşundan bugünkü tekâmülüne kadar, olan tarihiyle başlıyor. Akvam meclisinin iktisadî hizmetlerini takdir eden müellif afyon meselesinde bitaraf davranmadığını ve afyon ticaretimizin bir takım mutavassıt istismarcıların elinden kurtarılması lüzumunu işaret ediyor. Mustafa Bey, afyon işi iyi ve fennî idare edilirse her yıl Türkiye'ye 50.000.000 lira gireceğini iddia etmektedir. Bu dikkate şayan ve kıymetli eseri tavsiye ederiz.

Mevlânâ'nın Rubaileri: Hasan Âli Bey evvelce hayat mecmuasında neşrettiği bu rubaileri bu sefer ilâvelerle kitap hâlinde çıkardı. Tercümelere Baki ve Şerefeddin Beyler yardım etmişlerdir. Ayrıca Baki Beyin Koleksiyonundan alınmış Mevlânâ'nın renkli bir resmi ile şairin el yazısı ile bir Türkçe şiiri eserin kıymetini arttırıyor. Bilhassa bu 23 beyitlik gazelin tamamen Türkçe olması fevkalade mühimdir.

Fakat bu kitabın bir de komik tarafı var ki o da Farsî metinlerin de lâtin harfleriyle yazılmış olmasıdır.

Bunun için Hasan Âli Beyin gösterdiği sebep ise hiçte kuvvetli değildir. Bundan başka Hasan Ali Bey Mevlânâ'nın Türkçe şiirini yeni harflere iyi çevirememiştir. Eski "elif" harfini Hasan Ali Bey yalnız "a" mukabili sanıyor. Halbuki bu harf çok defa "a" (yani bugünkü harflerimizle "e") mukabili olarak da kullanılır. Farsî metinlerin lâtin harfleri yazılmasında da daha iyi bir usul gözetilebilirdi. Bilhassa aşağıda bahsettiğimiz iki kitap bu hususta çok mükemmeldir.

Amme ve Tebareke: Kâinat Kütüphanesi'nin neşrettiği bu iki kitap amme ve tebarekenin yeni harflerle basılmış Arapça metnidir. Fakat birkaç türlü harf kullanmak şartıyla arapça bütün harfler gösterilmiştir. Meselâ "sin" ve "sat" harflerini ayırmak için bunlardan biri italik olarak kullanılmıştır. Hasan Ali Bey de böyle yapsaydı şüphe-siz daha iyi oturdu.

Yaş Türkistan: Dokuzuncu sayımızda, Paris'te Özbekçe olarak çıkan "Yaş Türkistan" arkadaşımız hakkında yazdığımız satırlara, Yaş Türkistan, 27'nci sayısında cevap verdi. Yazılan cevaptan, arkadaşımızın, bizi mevzubahis eserden habersiz sandığı anlaşılıyor. Zeki Velidi Bey Türkistan'ın yakın zaman tarihine ve son inkılâplar devrine ait "Bugünkü Türkistan" adıyla büyük bir eser yazmış, bundan dört beş yıl önce Mısır'da basılmaya başlanan bu eser 552 sayfa basıldıktan sonra parasızlıktan bitirilememiştir. Yaş Türkistan muharriri Çokayoğlu Mustafa Bey bu eserin bazı formlarını ele geçirmiş ve kitabın Avrupa dillerinden birine çevrilmekte olduğunu işitince, kendi ifadesine göre önce dost olup sonra nedense ayrıldığı arkadaşısı Zeki Velidi Bey'le hesap görmeğe başlamıştır. Bu suretle, Yaş Türkistan'ın 25, 28, 27'nci sayılarında Zeki Beye haksız ve lüzumsuz taarruzlarda bulunmuştur. Bunun zahirî sebepleri

Adres
Ankara caddesi, Çağaloğlu
yokuşu 27 No.
birinci kat hususi daire

ATSIZ MECMUA

Abone şartları
Türkiye için
Yıllığı 180 kuruş
altı aylığı 90 "
Yabancı memleketer için
Yıllığı 1 dolar

Sayı: 12

ATSIZ MECMUA

Sayfa: 22

şunlardır: 1) Zeki Beyin, eserinin 340'inci sayfasında, 1918'de Çokayoğlu'nun da iştirakiyle Fergana'da iki ay süren Hukant Hükümeti hakkında "Takarrür etmiş bir fikrî ve programı yoktu" demesi; 2) Henrih Zigel adında bir Avusturyalı Yahudi'yi mezkûr hükümete mensup göstermesi; 3) Bolşeviklerin reisi Stalin hakkında bizim gazeteler gibi "yoldaş" tabirini kullanmış olması. Demekki yıllardan beri Avrupa'da demokrasi merkezi olan Paris'te yaşayan Türkistanlı Çokayoğlu hâlâ en ufak tenkitlere bile tahammül edemiyor. Halbuki bu hükümet azalarının fikrî ıstırapları Çokayoğlu'nun 1927'de "Yeni Türkistan" da (Sayı 7) yazdığı makaleden anlaşılıyor. Eğer programı mu-ayyen olsaydı bu hükümet yalnız iki ay sürmez ve nüfuzu Hukan'da münhasır kalmazdı. Biz Çokayoğlu'nun Beyaz Rus matbuatında yazdıklarını okuyamıyorsak ta Türkçe ve Fransızca yazılarını görüyoruz. Çokayoğlu "Orient et Occident" mecmuasında (1923 sayı 17, s. 46) ki yazısında "Demokrat Rusya çerçevesinde Türkistanlıların istiklâl fikri" [1]nden bahsediyor. Rusya çerçevesinde istiklâl... Bu, pek tuhaf bir fikir! Yaş Türkistan'ın 27'nci sayısında da muharrir kendi imzasıyla "Türkistan'ın talihsizliği ve onun necat yolu" adıyla yazdığı makalede Mançuri'yi misal olarak Türkistanlıların aczinden bahsediyor. Çokayoğlu'na göre mücadele etmek fena, etmemek de fena. İşte facia budur. Zeki Velidi Bey, Henrih Zigel hakkında "evvelce Hukant ticaret odası reisi olan bu zat hükümette azalık hakkına malikti" diyor. Çokayoğlu ise bunun yalan olduğunu, bolşeviklerden alınmış provokas-

[1] La volonte souveraine des habitants du Turkestan, dans les limites de la republique democratique federative Russe.

yon olduğunu söylüyor. Halbuki bize, son Türkistan hareketlerine iştirak etmiş olanlardan Abdülkadir Bey, Hukant Hükümeti hakkındaki öteki malûmat gibi bunun da, Çokayoğlunun kendisinden alınan ifadelerden ibaret olduğunu gösteriyor. 12 Teşrin 1924'de Berlin'de yazılan notlarda "Şah Ahmedof finans nazırı" kelimeleri yanında Çokayoğlunun kendi eliyle yazılan şu cümleyi gözümüzle görüyoruz:

Acaba Çokayoğlu bu satırlara ne cevap verir? Bize öyle geliyor ki Çokayoğlu her nedense Zeki Bey'e hücum etmek istiyor ve bunu bir bahane ediyor. Fakat Türkistan için çalışmış, harbetmiş bir insana bu şekilde hücum doğru mu? Bu olsa olsa Türkistan istiklâlinin düşmanlarını sevindirecektir.

Lisan meselesine gelince: biz onun ya halis Garp Türkçesi'yle veya halis Çağatay Özbek Türkçesi'yle çıkmasını isteriz. Arkadaşımız bize verdiği cevapta medeni bir mecmuanın göçebe Özbeklerin diliyle çıkamayacağını söylüyor. Biz de zaten ondan bunu istemedik. Fakat Türkistan millî istiklâlini güden bir mecmuanın dili de her hâlde Sartça olmamalıdır.

Meselâ 27'nci sayıdaki; **اورتورگن، اورنگ، اورنگ، اورنگ، اورنگ** kelimelerinin asıl Türkçesi "ornığa", "oturgan", "yüberilmek", "Türkistanlılar" olmak gerekir "Hem de arkadaşımız şunu elbet takdir eder ki, Türk ırkının istikbâlini kuracak ve koruyacak olanlar Türkiye'nin şehirlileri ve Türkistan şartları değil, Türkiye'nin köylüleriyle. Türkistan'ın göçebeleridir.

K.A.

Bu sayıda müddeti biten abonelerimizin, aboneliklerini yenilemelerini rica ederiz.